

APLIKACE

PRÁVA

První autorský odborný časopis

2/2013

ZNALECKÝ POSUDEK

A ZPRÁVA ORGÁNU
VEŘEJNÉ MOCI

str. 3

PROKAZOVÁNÍ BĚHU PROMLČECÍ LHŮTY

str. 5

FUNKČNÍ CELEK A OCHRANNÉ PÁSMO JAKO „NADZÁKONNÝ“ DŮVOD NEVYDÁNÍ OPRÁVNĚNÉ OSOBY

str. 10

www.aplikaceprava.cz

*„ Právo není spravedlnost,
ale spravedlnost je přirozené právo. „*

GNÓMY, Luboš Chalupa

OBSAH 2/2013

**ZNALECKÝ POSUDEK
A ZPRÁVA ORGÁNU VEŘEJNÉ
MOCI**

str. 3

**PROKAZOVÁNÍ BĚHU
PROMLČECÍ LHŮTY**

str. 5

**PROMLČENÍ ÚHRAD NA
BYDLENÍ MEZI MANŽELY**

str. 8

**SLOUČENÍ VĚCÍ JAKO JINÁ
PRÁVNÍ SKUTEČNOST**

str. 9

**FUNKČNÍ CELEK A OCHRAN-
NÉ PÁSMO JAKO „NADZÁ-
KONNÝ“ DŮVOD NEVYDÁNÍ
OPRÁVNĚNÉ OSOBY**

str. 10

Redakční informace:

Elektronický časopis se sborníkem statí
JUDr. Luboše Chalupy APLIKACE PRÁVA
vydává JUDr. Luboš Chalupa, advokátní kancelář,
www.akchalupa.cz, chalupa@akchalupa.cz,
Křížkova 156, 186 00 Praha 8.

Časopis vychází jednou z a 3 měsíce a je archivován
Národní knihovnou ČR. © Všechna práva vyhraze-
na. Jakákoli další publikace, přetištění nebo distri-
buce jakéhokoli materiálu nebo části materiálu uve-
řejněného v časopise APLIKACE PRÁVA (tištěnou
i elektronickou formou) je možná pouze s uvedenou
citací autora, názvu a čísla časopisu.

Časopis APLIKACE PRÁVA č. 2/2013 byl vydán
dne 28. 6. 2013.

JUDr. Luboš Chalupa

APLIKACE PRÁVA je nový bezplatný internetový právní ča-
sopis určený pro právní praxi i dalším zájemcům z řad laické
veřejnosti se zájmem o právo.

APLIKACE PRÁVA je prvním autorským odborným časo-
pisem obsahujícím sborník právních statí JUDr. Luboše
Chalupy, který doposud publikoval desítky odborných člán-
ků v předních právních časopisech, jako např. Právní rádce,
Právní rozhledy, Soudní rozhledy, Bulletin advokacie, s roz-
sáhlou citací v komentářové právní literatuře jako součásti
právního řádu ČR v širším smyslu (viz. www.akchalupa.cz).

V dnešní internetové době, kdy rozhodují dny, lze autor-
skou prioritu nových průlomových myšlenek nejlépe zajistit
vydáváním vlastního odborného časopisu až s následným
převzetím ostatními autory, kteří je dále rozvedou a pre-
cizují. Autorské právo v novodobém pojetí nesprávně více
chrání jiný způsob vyjádření již existující autorské myšlenky
obsažené v určitém díle s jejím častým přisvojováním ze stra-
ny dalších osob za vlastní než původní originální myšlenku
samu.

Smyslem nového časopisu je být podnětem pro soudní
praxi, zejména rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR
i Ústavního soudu ČR, pro jejichž vysokou kvalitu je nezbyt-
ná odborná oponentura i zdroj nových právních názorů.

APLIKACE PRÁVA může být rovněž inspirací pro další
autory i jiných společenských oblastí, aby oni sami mohli
přispět k rozvoji daného oboru svými novými myšlenkami
a názory prostřednictvím pravidelného zveřejňování v jimi
vydávaném internetovém odborném časopise bez nutnosti
zdlouhavého vydávání v tištěných periodikách s redakčními
radami s rizikem ztráty priority či aktuálnosti.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

ZNALECKÝ POSUDEK A ZPRÁVA ORGÁNU VEŘEJNÉ MOCI

Z důvodu desetiletí trvající soudní praxe účastníci i obecné soudy v rozporu s občanským soudním řádem, ve znění zákona č. 218/2011 Sb., doposud přehlíží novou zákonnou povinnost soudu si po 1. září 2011 prioritně vyžádat vyjádření orgánu veřejné moci k posouzení skutečností, ke kterým je zapotřebí odborných znalostí, a bez ní provádějí dokazování toliko znaleckými posudky mnohdy i více najednou.

S účinností od 1. září 2011, kdy nabyla účinnosti zásadní novela ustanovení § 127 o.s.ř. zákonem č. 218/2011 Sb., je při posuzování skutečností, k nimž je zapotřebí odborných znalostí, nutno ze strany soudu i účastníků při podávání návrhů na provedení dokazování striktně dodržet zákonný postup vyžádáním zpráv orgánů veřejné moci a až poté znaleckými posudky včetně podávání tzv. revizních znaleckých posudků.

Předně lze vyjádřit zásadu, že: *zákonná koncentrace řízení - omezující v podávání návrhů na provedení určitých důkazů pouze účastníky a vedlejší účastníky a nikoli soud - nesmí ustupovat ústavnímu principu na spravedlivé soudní řízení, jehož základní součástí je požadavek, aby meritorní soudní rozhodnutí byly zásadně věcně správné v souladu s kogentními ustanoveními zákona bez ohledu na to, zda se jej účastník v zákonem ohraničené lhůtě dovolal, pokud rozhodné skutečnosti vyšly v řízení najevo až do pravomocného skončení řízení.*

Ustanovení § 127 o.s.ř. správně reaguje na dosavadní negativní zkušenost, že zjevně věcně nesprávná meritorní rozhodnutí, vydaná na základě očividně nesprávných znaleckých posudků, postupně narušují nezbytnou důvěru občanů v soudnictví potažmo v právo a tím i v demokratický právní stát.

Odborné vyjádření orgánu veřejné moci ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř. je tak určitým zákonným garantem objektivnosti a odbornosti posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných

znalostí, na které navazuje ustanovení § 127 odst. 3 o.s.ř., které ve výjimečných, zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem určuje státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost, tj. nikoli samotného znalce.

Ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř. v běžných případech, kterých je většina, již vylučuje posoudit skutečnosti, k nimž je třeba odborných znalostí, bez toho, aby si soud vyžádal u orgánu veřejné moci odborné vyjádření.

Ustanovení § 127 o.s.ř. s účinností od 1. září 2011 prikazuje k posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, tento závazný postup:

1. BĚŽNÉ, NIKOLI ZVLÁŠTĚ OBTÍŽNÉ PŘÍPADY:

- a) odborné vyjádření vyžádané soudem u orgánu veřejné moci není-li odborné vyjádření postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření:
- b) znalecký posudek na základě ustanovení znalce soudem nebo znalecký posudek s doložkou ve smyslu § 127a o.s.ř. předložený kterýmkoli účastníkem

2. VÝJIMEČNÉ, ZVLÁŠT' OBTÍŽNÉ PŘÍPADY NEBO PŘEZKOUMÁNÍ POSUDKU PODANÉHO ZNALCEM:

znalecký posudek zhotovený státním orgánem, vědeckým ústavem, vysokou školou nebo institucí specializovanou na znaleckou činnost

K námitce účastníka, že soud v běžné věci před provedením důkazu znaleckým posudkem nevyžádal odborné vyjádření ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř., je nutno toto vyjádření dodatečně vyžádat u orgánu veřejné moci s možností připojení již vypracovaného znaleckého posudku k jeho dovyjádření.

Ignorování ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř. stanoví prioritní vyjádření orgánu veřejné moci včetně stavebního úřadu, k posouzení skutečnosti, k nimž je třeba odborných znalostí, je nejen porušením kogentního ustanovení zákona, ale zásadně i porušením práva na spravedlivé soudní řízení ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Zákonnou povinnost soudu, vyžádat si ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř. odborné vyjádření od orgánu veřejné moci k posouzení skutečnosti, ke které je třeba odborných znalostí, lze i v rámci odvolacího řízení a je-li zřejmý nesoulad mezi odborným vyjádřením orgánu veřejné moci na straně jedné a znaleckým posudkem na straně druhé, je nutno tento rozpor objasnit - zpravidla revizním znaleckým posudkem znaleckého ústavu - nejlépe až po vzájemném vyjádření s oponentními názory znalce či orgánu veřejné moci.

Skutečnost, že soud v řízení již provedl důkaz znaleckým posudkem s výslechem znalce, nebrání účastníkovi, aby do skončení dokazování předložil oponentní znalecký posudek s doložkou dle § 127a o.s.ř. zpochybňující věrohodnost již dříve vypracovaného znaleckého posudku, zvláště nevyžádal-li si soud ještě odborné vyjádření u orgánu veřejné moci ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř.

Jen v případě, že objektivně neexistuje orgán veřejné moci, který by mohl podat odborné vyjádření k posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, a nejedná-li se o výjimečný, zvláště obtížný případ, soud přistoupí bez dalšího k ustanovení znalce, přičemž tato skutečnost musí být ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 o.s.ř. výslovně uvedena v odůvodnění meritorního rozhodnutí soudu. Rovněž musí soud v odůvodnění uvést podmínky aplikace ustanovení § 127 odst. 3 o.s.ř. včetně toho, z jakého důvodu považoval případ za výjimečný, zvláště obtížný, kde se nevyžaduje odborné vyjádření orgánu veřejné moci ani prostý znalecký posudek ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 o.s.ř. nebo ustanovení § 127a o.s.ř.

Ustanovení § 127 odst. 3 o.s.ř. je omezeno jen na výjimečné, zvláště obtížné případy nebo přezkoumání posudku podaného znalcem, přičemž k podání znaleckého posudku je ex lege povolán jen státní orgán, vědecký ústav, vysoká škola nebo instituce specializovaná na znaleckou činnost, tj. nikoli samotný znalec.

Ustanovení § 127 o.s.ř. vylučuje, aby ve výjimečných, zvláště obtížných věcech k posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, či k přezkoumání znaleckého posudku, postačoval znalecký posudek jiného znalce, který není institucí specializovanou na znaleckou činnost.

Nestanoví-li zákon výslovně jinak, je pro aplikaci ustanovení procesních předpisů o provádění a hodnocení dokazování zásadně rozhodné datum vyhlášení meritorního rozhodnutí, kdy se ve smyslu ustanovení § 119a o.s.ř. končí dokazování před soudem I. stupně, což je nutné respektovat i při aplikaci aktuálního znění ustanovení § 127 o.s.ř.

Nepostupoval-li soud I. stupně v souladu s ustanovením § 127 o.s.ř., ve znění účinném dnem 1. září 2011, může se jednat o podstatnou vadu řízení § 205 odst. 2 písm. c) o.s.ř., pokud se odvolatel obsahově této vady výslovně dovolává.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

PROKAZOVÁNÍ BĚHU PROMLČECÍ LHŮTY

V soudní praxi ani právní teorii doposud není dostatečně ujasněna otázka břemene tvrzení a důkazního břemene týkající se promlčecí lhůty majetkových práv, zvláště pak počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty.

1. PRÁVNÍ POVAHA NÁMITKY PROMLČENÍ

Námitka promlčení je v oblasti soukromého práva jednostranným hmotně právním úkonem, který musí být v souladu se zákonem učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, a svým obsahem nebo účelem nesmí odporovat zákonu či jej obcházet ani se nesmí přičít dobrým mravům, jinak je neplatná.

Právní povaha námitky promlčení jako hmotně právního úkonu se projevuje v tom, že jí dlužník může účinně uplatnit již před podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení), což by jinak bylo vyloučeno, byla-li by námitka promlčení institutem práva procesního.

Z důvodu, že námitka promlčení je v oblasti soukromého práva jednostranným hmotně právním úkonem, může jí dlužník účinně uplatnit již před podáním žaloby vůči němu, což má právní význam pro stanovení náhrady nákladů soudního řízení.

2. PROKAZOVÁNÍ BĚHU OBJEKTIVNÍ PROMLČECÍ LHŮTY

Počátek běhu objektivní promlčecí doby majetkového práva - nejčastěji o zaplacení peněžitého dluhu - má vyplývat již ze samotné žaloby, neboť údaj o dni, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (dospělost), je pravidelnou součástí žaloby. Žalobce však v řízení nemusí prokázat konkrétní datum, kdy právo mohl poprvé uplatnit, musí však vždy prokázat, že majetkové právo je ke dni vydání meritorního rozhodnutí pro jeho dospělost úspěšně žalovatelné.

V případě zaplacení peněžitého dluhu musí žaloba obsahovat samostatná určitá skutková tvrzení a návrhy důkazů o nich týkající se běhu promlčecí lhůty, a to:

- splatnost jistiny ve výši dnem..... na základě
- splatnost úroků ve výši% p.a. z jistiny ve výši dnem do na základě
- splatnost úroků z prodlení ve výši% z jistiny ve výši od do na základě

Břemeno tvrzení a důkazní břemeno o tom, že uplatněné majetkové právo je dospělé (splatné) a tím i žalovatelné leží vždy jen na žalobci, aniž by však bylo vždy nezbytné prokázat konkrétní den, kdy žalobce mohl toto právo poprvé vykonat.

Neunese-li žalobce břemeno tvrzení a důkazní břemeno o dospělosti (splatnosti) žalovaného majetkového práva, zamítne soud žalobu bez ohledu na případnou námitku promlčení, neboť tato skutečnost je základní podmínkou úspěšnosti žaloby bez ohledu na další skutková zjištění.

V případě, že žalovaný výslovně namítne, že žalované majetkové právo doposud nemohlo být vykonáno a žaloba je tak předčasná, leží břemeno tvrzení a důkazní břemeno i tak na žalobci.

Tvrdí-li však žalovaný, že žalované majetkové právo mohlo být poprvé vykonané od jiného dne (skutečnosti) než tvrdí a prokazuje žalobce - v úmyslu úspěšného namítnutí jeho promlčení nebo snížení výše příslušenství - leží břemeno tvrzení a důkazní břemeno v tomto rozsahu již na žalovaném, neboť tato nově tvrzená skutečnost je jen v zájmu žalovaného (zamítnutí žaloby pro promlčení nebo stanovení nižší výše příslušenství).

3. PROKAZOVÁNÍ BĚHU SUBJEKTIVNÍ PROMLČECÍ LHŮTY

V soudní praxi obecné soudy často nesprávně žalobci ukládají, aby splnil svoji povinnost tvrzení a důkazní břemeno i ohledně počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty, ač k tomu žalobce není vůbec povinen.

Břemeno tvrzení a důkazní břemeno o počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty – na rozdíl od počátku běhu objektivní promlčecí lhůty – leží vždy jen na žalovaném (dlužníkovi). Netvrdí-li žalovaný nebo neprokáže-li žalovaný konkrétní datum (skutečnost) počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty, soud vyjde jen z objektivní promlčecí lhůty.

Důkazní břemeno o důvodnosti námitky promlčení včetně počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty leží jen na dlužníkovi, který ji v soudním řízení uplatnil vůči žalovanému nároku; neunes-li žalovaný dlužník důkazní břemeno o počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty, aplikuje se toliko objektivní promlčecí lhůta.

Žalobce tak není povinen - ani přes výzvu soudu - tvrdit a prokazovat počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty, neboť břemeno tvrzení a důkazní břemeno v tomto rozsahu leží jen na žalovaném jako dlužníkovi, v jehož prospěch výlučně slouží námitka promlčení.

4. PROMLČECÍ LHŮTA PŘI ANTAGONISTICKÉM ROZPORU O PRÁVNÍ POVAZE NÁROKU MEZI ÚSTAVNÍM SOUDEM A NEJVYŠŠÍM SOUDEM

V soudní praxi je aktuální antagonistický nesoulad na otázku právní povahy nároku a tím i promlčitelnosti práva na zaplacení náhrady za užívání společné věci nad rozsah spoluvlastnického práva, kdy Ústavní soud ČR tento nárok posuzuje jako majetkové právo promlčitelné v obecné tříleté lhůtě a naopak Nejvyšší soud ČR tento nárok setrvale považuje

za bezdůvodné obohacení se subjektivní dvouletou promlčecí lhůtou.

Stanoví-li v průběhu soudního řízení ustálená judikatura Ústavního soudu ČR, že se majetkové právo náhrady za užívání společné věci nad rozsah spoluvlastnického podílu promlčuje v obecné tříleté lhůtě, soud je k tomuto závaznému právnímu závěru v obdobných případech – není-li tento názor obecnými soudy respektován – povinen přihlédnout v rámci výkladu promlčecí lhůty tak, že věřiteli nelze klást k tíži promlčení nároku dříve, než jak dotčený nárok posuzuje Ústavní soud ČR.

V případě antagonistického rozporu mezi ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR a ustálenou judikaturou Ústavního soudu ČR o právní povaze určitého nároku a tím i o promlčitelnosti tohoto majetkového páva je nutno v souladu s právní jistotou a předvídatelností soudního rozhodování vyjít z promlčecí lhůty pro věřitele příznivější, neboť rozpory v ustálené judikatuře nejvyšších soudních institucí nemohou být výhodou pro dlužníka, ale naopak jdou plně na jeho vrub („nesplněním se dlužník vystavuje i dalším rizikům než zaplacení příslušenství“).

5. ROZPOR NÁMITKY PROMLČENÍ S DOBRÝMI MRAVY

“Výklad institutu dobrých mravů musí být v úplném souladu se základními právy a svobodami zaručenými Ústavou, Listinou základních práv a svobod a mezinárodními úmluvami o ochraně lidských práv, zejména s ústavním principem rovných práv. Podmínka úplného souladu dobrých mravů se základními ústavními právy a svobodami je nutná již s ohledem na skutečnost, že ústavní zákony jsou právní normy vyšší právní síly než občanský zákoník, který na dobré mravy jako nepsaný, proměnný a co do výkladu subjektivní pramen práva odkazuje.

Institut dobrých mravů v sobě nedílně zahrnuje ideu spravedlnosti, jejíž křiklavé a dlouhodobé porušování ve svém důsledku ohrožuje samu demokratickou společnost jako celek.

Ekonomickou, právní i sociální integraci nabývají dobré mravy postupně nadnárodního (evropského) charakteru, který postupně převáží nad jejich dosavadním národním (státním) pojetím.

Soud na daný případ aplikuje jen takové společenské, kulturní a mravní normy, které jsou pro daný případ, a tím i pro společnost jako celek pozitivní (dobré). Tím soudní moc aktivně přispívá k rozvoji společenských vztahů.

Ustanovení § 39 ObčZ se týká všech právních úkonů včetně těch, kterými se nabývá či pozbývá vlastnictví nemovitostí.

Právní úkon, který se přičí dobrým mravům, je právní úkon, který je podle platných (psaných) zákonných norem formálně platným právním úkonem, tj. splňuje předepsané zákonné náležitosti pro jeho vznik, avšak svým obsahem či účelem se přičí dobrým mravům.

Právní úkon se přičí dobrým mravům ve smyslu ustanovení § 39 ObčZ tehdy, když míra jeho rozporu s dobrými mravy dosahuje takové intenzity, že jeho tolerování jako platného právního úkonu ve svém důsledku ohrožuje vztah společnosti k principu spravedlnosti, na kterém je celý právní řád demokratického právního státu jako na základní ideji založen.

Ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ se vztahuje jen na jednotlivá práva a povinnosti, které vyplývají z již existujícího (základního) právního vztahu, aniž by jeho aplikací došlo k zániku tohoto základního právního vztahu.

Zánik existujícího (základního) občanskoprávního vztahu, ze kterého vyplývají jednotlivá práva a povinnosti, pro rozpor s dobrými mravy může stanovit výslovně jen sám zákon. Jeho zánik nemůže stanovit soud na základě ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ.

Jednotlivá ustanovení občanského zákoníku o právních následcích porušení dobrých mravů, např. § 424, § 469 odst. 1 písm. a), § 471 odst. 1, § 482 odst. 2, § 564, § 630, § 711 odst. 1 písm.

c) a § 759 odst. 2 mají před aplikací ustanovení § 3 odst. 1 jako ustanovením obecným přednost. V těchto vyjmenovaných právních vztazích je tudíž aplikace ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ. vyloučena.

Chybějící ustanovení o zmírnění tvrdosti občanského zákoníku částečně nahrazuje např. ustanovení § 160 odst. 1 OSŘ o možnosti posunutí lhůty vykonatelnosti soudního rozhodnutí nebo ustanovení § 150 OSŘ o nepřiznání nákladů řízení z důvodů mimořádného zřetele hodných.

Občanský zákoník umožňuje jako rozhodující skutková zjištění přímo aplikovat sociálně tíživé okolnosti případu – např. věk, zdravotní stav, počet nezletilých dětí tehdy, pokud to výslovně stanoví (např. § 142 odst. 2 ObčZ – zamítnutí návrhu na zrušení podílového spoluvlastnictví z důvodů mimořádného zřetele hodných).“ (in.: Restituce a vlastnictví, JUDr. L. Chalupa, Právní rozhledy 11/1999, knihovna PF UK, ASPI ev. č. 20349, nejvýznamnější citace: Velký komentář Občanského zákoníku, 2. vydání, C.H. BECK 2009, str. 62 Komentář Občanského zákoníku, VI. vydání, C.H. BECK, 2001, k ustanovení § 3 občanského zákoníku, str. 47)

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

PROMLČENÍ ÚHRAD NA BYDLENÍ MEZI MANŽELY

V právní praxi, a to i v rámci vypořádání zaniklého společného jmění manželů v širším smyslu, se nově častěji vyskytují žaloby na vypořádání úhrad na bydlení manželů za trvání manželství, čímž vyvstala otázka jejich promlčitelnosti.

Je absurdní připustit takový výklad, aby bylo možno žalovat opakující se drobné pravidelné platby vůči druhému z manželů bez jakékoli limitace časem a tím vyvolávat fobii v manželství, co všechno se může po rozvodu vypořádávat. Je pravidlem, že prvním krokem k rozvodu manželství je neočekávané přisvojení si všech dokladů manželem, který chystá rozvod manželství, čemuž by jen nahrávala i nepromlčitelnost běžných plateb, které po létech nelze ani prokázat či vyvrátit.

Předložení účetního dokladu o zaplacení určité částky za trvání manželství znějící na jméno jednoho z manželů nijak neproказuje, že jen tento z manželů - a ne druhý z nich - tuto částku ve skutečnosti sám zaplatil, neboť je běžné: „co platí jeden z manželů, platí oba“. Ostatně z tohoto životního standardu vychází institut SJM (BSM). Ani pošta neomezuje k platbám kohokoli ve prospěch kohokoli, nestanoví-li zákon výslovně jinak.

Právo na úhradu nákladů společné domácnosti spočívající ve vypořádání nájemného prokazatelně zaplaceného jen jedním z manželů v rámci vyřizování běžné věci jejich společného nájmu bytu ve smyslu ustanovení § 19 odst. 3 zákona o rodině se promlčuje jako ostatní právo na peněžité plnění vyplývající ze zákona o rodině ve smyslu ustanovení § 98 odst. 2 zákona o rodině.

Nárok jednoho z manželů na úhradu nákladů společné domácnosti ve smyslu zvláštního ustanovení § 19 odst. 3 zákona o rodině je výjimečně splatný a tudíž i žalovatelný po celou dobu trvání manželství a promlčuje se v obecné tříleté lhůtě ve smyslu ustanovení § 98 odst. 2 zákona o rodině.

Ustanovení § 98 odst. 2 zákona o rodině je

vůči ustanovení § 114 obč. zákoníku ustanovením zvláštním.

Placení nájemného za společný nájem bytu manželů a služeb včetně podílu druhého na nich je po celou dobu trvání manželství vždy běžnou věcí, ke které jsou vždy oprávněni a povinni oba manželé jako společní nájemci společně a nerozdílně ve smyslu ustanovení § 701 odst. 2 obč. zákoníku; neplní-li jeden z manželů dobrovolně svou povinnost přispívat na vedení společné domácnosti v rozsahu příspěvku na placení nájemného ze společného nájmu bytu, může se druhý z manželů, který tuto běžnou věc sám plnil, domáhat svého práva na peněžité plnění na základě ustanovení § 19 odst. 3 zákona o rodině již za trvání manželství (poznámka: soudní praxe nesprávně považuje tento nárok za bezdůvodné obohacení).

Nepodléhají-li úhrady na bydlení mezi manžely promlčení ve smyslu ustanovení § 98 odst. 2 obč. zákoníku v zákonné tříleté době, podléhají i tak promlčení ve smyslu ustanovení § 114 obč. zákoníku.

Ustanovení § 114 obč. zákoníku, které je třeba jako výjimku z všeobecné promlčitelnosti všech majetkových práv, nestanoví-li zákon výslovně jinak, vykládat restriktivně již s ohledem na právní jistotu, jinak by bylo možné žalovat údajné dluhy mezi manžely i po desítkách let.

Ustanovení § 114 obč. zákoníku jako výjimky z obecného principu promlčitelnosti všech majetkových práv, nestanoví-li zákon výslovně jinak, např. § 100 obč. zákoníku. Společný nájem bytu manželů a podíl na něm ze strany druhého z manželů je opětujičím se plněním ve smyslu ustanovení § 114 obč. zákoníku.

Nepromlčitelnost majetkových práv mezi manžely navzájem vyplývajících z povinnosti obou manželů přispívat na placení nájemného a služeb – stejně tak i na náklady na bydlení v bytě ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů – je nepřipustná a je proti samotnému smyslu institutu promlčení limitovat žaloby určitou dobou, ve které si lidé „běžně pamatují a běžně uchovávají doklady“.

Nepromlčitelnými majetkovými právy mezi manžely ve smyslu ustanovení § 114 obč. zákoníku jsou zásadně jen neopakovaná – výjimečná - plnění většího rozsahu, u nichž druhý z manželů mohl objektivně předpokládat, že je může druhý z manželů vůči němu uplatňovat po rozvodu manželství trvajícím zpravidla léta až desetiletí, např. vyšší půjčky peněz

mimo předmět SJM, zásadní investice z výlučného majetku manžela do výlučného majetku druhého z manželů za trvání manželství.

Placení nájemného a úhrad za služby jedním z manželů za trvání manželství vyplývajících z práva společného nájmu bytu manželů ve prospěch pronajímatele a tím i nárok na splnění povinnosti druhého z manželů přispívat na ně manželovi, který je sám uhradil, je v každém případě vždy opětujícím se plněním ve smyslu ustanovení § 114 obč. zákoníku podléhajícím promlčení.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

Ustanovení § 701 obč. zákoníku:

Běžné věci, týkající se společného nájmu bytu, může vyřizovat každý ze společných nájemců. V ostatních věcech je třeba souhlasu všech, jinak je právní úkon neplatný. (odstavec 1)

Z právních úkonů týkajících se společného nájmu bytu jsou oprávněni a povinni všichni společní nájemci společně a nerozdílně. (odstavec 2)

Ustanovení § 19 odst. 3 zákona o rodině: Neplní-li jeden z manželů svoji povinnost hradit náklady společné domácnosti, rozhodne na návrh druhého manžela ve věci soud.

SLOUČENÍ VĚCÍ JAKO JINÁ PRÁVNÍ SKUTEČNOST

V soudní praxi se nově častěji vyskytují účelové snahy napadat desetiletí trvajících dobrověrnou držbu sousedních pozemkových parcel s využitím nedostatků minulé evidence nemovitostí s využitím koncentrace soudního řízení, kdy je žalovaný znevýhodněn pracným dohledáním starých písemností a dávno zapomenuté praxe pozemkové evidence.

V soudním řízení je často namítáno, že desetiletí trvajících dobrověrná držba sousední pozemkové parcely či její části byla od počátku ve zlé víře, neboť právní předchůdci jejich aktuálních držitelů nemohli být v dobré víře, neboť nemají platný nabývací titul archivovaný v pozemkových knihách či evidenci nemovitostí.

Při sloučení dvou sousedních pozemkových parcel ve vlastnictví téže osoby nebo ve stejnorodém spoluvlastnictví dvou či více spoluvlastníků v jednu větší pozemkovou parcelu, vylučuje nabývací titul, ne-

boť týž vlastník či týž spoluvlastníci ve skutečnosti ničeho nenabývají, pouze ze dvou svých věcí sloučením vzniká jedna větší věc jednoho vlastníka nebo týčž spoluvlastníků se stejným spoluvlastnickým podílem (obdobně sloučení dvou sousedních bytů v jeden apod.).

Sloučením dvou sousedních pozemkových parcel jako dvou samostatných právních věcí v jednu větší pozemkovou parcelu jako jedinou právní věc zaniká bez dalšího přisloučená pozemková parcela jako samostatná věc v právním smyslu bez

převodu či přechodu vlastnického práva, tj. bez smlouvy o převodu vlastnického práva.

Z důvodu, že sloučení dvou sousedních pozemkových parcel do jedné z nich bez dalšího vylučuje smlouvu o převodu vlastnického práva, neboť se jedná pouze o administrativní úkon ve formě oznámení orgánu státní správy s jeho následným vyznačením tzv. slučkou na snímku pozemkové mapy, není toto oznámení spoluvlastníků archivováno pozemkovou knihou, střediskem geodézie, jak je tomu u nabývacích titulů věcných práv včetně smluv o převodu vlastnického práva k nemovitostem.

V každém případě vyznačení slučky dvou sousedních pozemků v dřívějších pozemkových mapách zakládá dobrou držbu trvající často i mnoho desetiletí, když ani soud už není objektivně schopen zjistit, jaká byla praxe vyznačování sloučení pozemkových parcel před desetiletími včetně výjimečných válečných a poválečných budovatelských let.

Je pravidlem, že po desetiletích již nelze dohledat konkrétní přípis pozemkové knihy či střediska geodézie o provedení slučky dvou sousedních pozemkových parcel, když tato skutečnost sloučení je dostatečně prokazována již dobovými snímky pozemkových map s vyznačenou slučkou, aniž by bylo nezbytné dohledat desetiletí staré doklady o administrativním úkonu bez převodu či přechodu vlastnického práva k pozemku.

Institut vydržení je výrazem tisícileté lidské zkušenosti, že dlouhodobá držba cizí věci v soukromém vlastnictví zpravidla není nahodilá („nikdo nikomu nic nedá, spíš ukradne“), když uplynutím dlouhé doby (1811-1950 doba 30-40 let, od 1951 – doba 10 let) pravidelně dochází ke ztrátě listin o právních dispozicích, úmrtí původně dotčených osob, pozapomenutí dřívějších institutů a praxe včetně vyznačování přísloučení sousedních pozemkových parcel.

Vydržení cizí věci uplynutím zákonem stanovené doby dobrou držbou lze považovat i za zvláštní způsob vzdání se vlastnického práva jejím vlastníkem dlouhodobým nevykonáváním jeho vlastnických oprávnění (držet, užívat, pobírat užítky), která jsou z celospolečenského hlediska mnohdy i vlastnickými povinnostmi (nešíření škůdců, zajišťování bydlení obyvatel státu, zajišťování obživy obyvatel, prvek krajiny tvorby, bránění nebezpečí úrazu neudržovanou stavbou apod.) a naopak jejich vykonáváním ze strany oprávněného držitele zpravidla v důsledku omluvitelného právního omylu, a to i v zájmu společnosti.

„Vlastnictví je nejvyšší forma správy nejen ve prospěch určité osoby, ale i v zájmu celé společnosti“
(in.: Gnómy, nakladatelství Radix)

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

FUNKČNÍ CELEK A OCHRANNÉ PÁSMO JAKO „NADZÁKONNÝ“ DŮVOD NEVYDÁNÍ OPRÁVNĚNÉ OSOBĚ

Obecné soudy v rozporu s kogentním ustanovením § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě stanoví nevyvratitelnou zákonnou domněnku zastavenosti pozemku vylučující jakýkoli subjektivní výklad kohokoli včetně soudce i v rozporu se sjednocující judikaturou (R 70/1994) nevydávají nezastavené pozemkové parcely jen s odkazem na tzv. funkční celek či ochranné pásmo, jenž zákon o půdě – stejně jako zákon o mimosoudních rehabilitacích – taxativně neuznává jako důvod pro nevydání odňatého majetku.

Ustanovení § 11 odst. 1 zákona o půdě stanoví taxativně důvody nevydání odňatého pozemku nebo jeho části, které je výjimkou z mezinárodního právního pravidla, že nezákonně odňatá věc státem v době nesvobody, musí být vrácena původnímu vlastníku jako tzv. oprávněné osobě nebo jejím právním nástupcům, byli-li ke dni účinnosti zákona o půdě dnem 24.6.1991 v držbě čs. státu (státních organizací) nestanovili zákon výslovně jinak (tento princip pod tlakem hrozícího odsouzení Evropským soudem pro lidská práva musel čs. stát nakonec respektovat v zákoně a dohodě o restituci církev. majetku).

Nebyl-li odňatý pozemek po převzetí zastavěn žádnou stavbou (R 70/1994), nelze ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě vůbec aplikovat a pozemek musí být oprávněné osobě vydán.

Byl-li odňatý pozemek po převzetí zastavěn stavbou (R 70/94), je nutno zjistit její charakter a nejedná-li se o žádnou ze staveb, které nebrání vydání pozemku, až poté aplikovat zákonnou nevyvratitelnou domněnku o zastavěnosti pozemku ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě.

I když byl pozemek nebo jeho část po přechodu či převodu zastavěn stavbou (R 70/1994), pozemek se oprávněné osobě vydá:

1. nebrání-li s t a v b a zemědělskému
nebo lesnímu využití pozemku
nebo jedná-li se o s t a v b u m o v i t o u
nebo jedná-li se o s t a v b u d o č a s n o u
nebo jedná-li se o s t a v b u j e d n o d u c h o u
nebo jedná-li se o s t a v b u d r o b n o u
anebo

2. jedná-li se o s t a v b u umístěnou pod povrchem země

Rozsudek soudu o určení vlastnictví v režimu zákona o půdě musí vždy výslovně a jednoznačně uvést, z jakého důvodu nemají být jednotlivé odňaté pozemky vydány s uvedením konkrétního ustanovení § 11 zákona o půdě.

Rozsudek soudu o určení vlastnictví v režimu zákona o půdě je ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 o.s.ř. nepřezkoumatelný, pokud výslovně neuvádí, na základě jakého zákonného ustanovení zamítl vydání odňatých pozemků, jakými stavbami a jakého charak-

teru měly být pozemky po převzetí zastavěny a nevypořádal-li se zákonnou nevyvratitelnou domněnkou zastavěnosti pozemku ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě.

Rozsudky obecných soudů o určení vlastnictví v režimu zákona o půdě v rozporu se zákonem často nesprávně označují komerční zájmy povinné osoby včetně snahy ušetřit budoucí nájemné za užívání cizího pozemku za veřejné zájmy provozu neziskového sportoviště a hřbitova, na které správně odkazují nálezy Ústavního soudu ČR sp.zn. I ÚS 754/01, sp.zn. IV. ÚS 176/2003, zvláště když zvláštní ustanovení i zákonná omezení ochrannými pásmo se zákazem výstavby samy o sobě vylučují jakékoli budoucí omezení provozu ze strany oprávněných osob.

Ochranné pásmo bez zastavění pozemku stavbou není důvodem pro nevydání pozemku oprávněné osobě, nevyužije-li sama právo volby na náhradní plnění (náhradní pozemek či finanční náhradu).

Stanovili-li zákon výslovně, že každý vlastník pozemku včetně stávajícího i budoucího vlastníka je ex lege omezen ochranným pásmem, např. zákazem výstavby, nelze toto omezení brát jako důvod pro nevydání pozemku, pokud oprávněná osoba ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 zákona o půdě sama nezvolí jinou formu náhrady vydání náhradního pozemku či finanční náhradu.

Zákon o půdě samostatně stanoví institut zákonného omezení vydávaného pozemku nezastavěného stavbou zvláštním ustanovení § 11 odst. 3 zákona o půdě tím, že toto zákonné omezení není důvodem pro nevydání pozemku dotčeného ochranným pásmem s tím, že je na vůli samotné oprávněné osoby, zda bude trvat na vydání pozemku se zákonným omezením anebo zvolí vydání náhradního pozemku, případně finanční náhradu.

Ochranné pásmo včetně ochranného pásma letiště se zákazem výstavby ze zákona omezuje všechny osoby včetně samotného vlastníka i provozovatele letiště i povinnou osobu, takže vydáním pozemku s výslovným souhlasem oprávněné osoby s tímto omezením do vlastnictví nijak nebrání a ani bránit teoreticky jakkoli nemůže provozu letiště, natož při další zákonné ochranné provozovatele letiště zákonným věcným břemenem dle § 30a leteckého zákona.

Zákonné omezení vlastníka vydaného pozemku ochranným pásmem letiště, jakož i zvláštní ustanovení § 30a leteckého zákona, plně zaručují nepřetržitý další provoz letiště v rozsahu jeho ochranného pásma, aniž by oprávněné osobě bylo v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm.c) zákona o půdě i legitimním očekáváním „odňato“ její založené majetkové právo (pohledávka) na vydání již jednou odňatého majetku.

Je-li důvodem nevydání pozemku vážnoucí ochranné pásmo stavby, musí odůvodnění rozsudku ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 o.s.ř. výslovně uvést, že oprávněná osoba výslovně uvedla, že pozemek z tohoto důvodu ve smyslu ustanovení § 11 odst. 3 zákona o půdě vydat nechce a raději volí jinou než naturální formu náhrady za odňatý majetek.

Soud je v souladu s principem rovnosti, předvídatelnosti soudního rozhodování a spravedlivého soudního řízení povinen respektovat sjednocující judikaturu Nejvyššího soudu ČR uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek k výkladu dotčeného ustanovení zákona před jakýmkoli jinými soudními rozhodnutími.

Jednoznačný výklad institutu zastavění pozemku ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm.c) zákona

o půdě sjednocující judikaturou Nejvyššího soudu ČR uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek ČR (R 70/1994) nelze v rozporu s jednoznačným zněním cit. ustanovení popírat judikaturou k výkladu nevydání areálu sportoviště, které zapovídá zvláštní ustanovení § 11 odst. 1 písm.e) zákona o půdě.

Má-li soudce (soud) za to, že ustanovení § 11 odst. 1 písm.c) věta druhá a třetí zákona o půdě ve znění: *“Za zastavěnou část pozemku se považuje část, na níž stojí stavba, která byla zahájena před 24. červnem 1991, a část pozemku s takovou stavbou bezprostředně související a nezbytně nutná k provozu stavby. Zahájením stavby se rozumí datum skutečného zahájení stavby, zapsané do stavebního deníku a oznámené stavebnímu úřadu, pokud byla stavba zahájena do dvou let od vydání stavebního povolení”* je v rozporu s Ústavou, Listinou základních práv a svobod či mezinárodními úmluvami, kterými je Česká republika vázána, případně ustálenou judikaturou?, může podat návrh plénu Ústavního soudu ČR na jeho zrušení, jinak musí toto zákonné kogentní ustanovení respektovat.

JUDr. Luboš Chalupa
www.akchalupa.cz

Poznámky:

Ustanovení § 11 odst. 1 písm.c) zákona o půdě: Pozemky nebo jejich části nelze vydat v případě, že pozemek byl po přechodu nebo převodu do vlastnictví státu nebo jiné právnické osoby z a s t a v ě n; pozemek lze vydat, nebrání-li stavba zemědělskému nebo lesnímu využití pozemku, nebo jedná-li se o stavbu movitou, 9b nebo dočasnou, 9c nebo jednoduchou, 9d nebo drobnou 9e a nebo stavbu umístěnou pod povrchem země. Za zastavěnou část pozemku se považuje část, na níž stojí stavba, která byla zahájena před 24. červnem 1991, a část pozemku s takovou stavbou bezprostředně související a nezbytně nutná k provozu stavby. Zahájením stavby se rozumí datum skutečného zahájení stavby, zapsané do stavebního deníku a oznámené stavebnímu úřadu, pokud byla stavba zahájena do dvou let od vydání stavebního povolení

Ustanovení § 11 odst. 3 zákona o půdě: V případě, že podle zvláštních předpisů došlo po přechodu nebo převodu do vlastnictví státu nebo jiné právnické osoby k omezení užívání pozemku tím, že pozemek nebo jeho část je určen pro obranu státu 11 nebo je určen pro těžbu nerostů 12 nebo se stal podle zvláštních předpisů 13 součástí lesního půdního fondu v národním parku nebo je na území státní přírodní rezervace, chráněného naleziště, chráněného parku, chráněné zahrady, chráněné studijní plochy, pásma hygienické ochrany vodních zdrojů prvního stupně nebo chráněného přírodního výtvaru, anebo jsou významným krajinným prvkem, nebo má-li překážka bránící vydání pozemku dočasný charakter, je na vůli oprávněné osoby, zda bude požadovat vydání původního pozemku nebo převod jiného pozemku ve vlastnictví státu. Pokud oprávněná osoba požádá o převod jiného pozemku, postupuje se podle § 11a.

Ustanovení § 99 odst. 1 o.s.ř.: Připouští-li to povaha věci, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem. Soud usiluje o smír mezi účastníky; při pokusu o smír *předseda senátu zejména s účastníky probere věc, upozorní je na právní úpravu a na stanoviska Nejvyššího soudu a rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek týkající se věci a podle okolností případu jim doporučí možnosti smírného vyřešení sporu.*

Podle **rozsudku Nejvyššího soudu ČR č. 70/1994 Sb. rozh.:** „Zastavěním pozemku ve smyslu ustanovení §11 odst. 1 písm.c) zákona č. 229/1991 Sb. je třeba rozumět **zastavění pozemku trvalou stavbou (jež je tu stavbou h l a v n í)**, která má povahu nemovitosti a která má za následek **trvalou změnu využití pozemku.**“